

Vyhodnotenie sektorového programu Slovenskej obchodnej inšpekcie zameraného na kontrolu dodržiavania technických požiadaviek a postupov posudzovania zhody vytypovaných sortimentných skupín strojových zariadení v roku 2018

Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) ako orgán dozoru nad dodržiavaním ustanovení zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, v súlade s § 20 ods. 14 citovaného zákona vypracovala a následne zrealizovala sektorový program zameraný na dohľad nad trhom v skupine vytypovaných strojových zariadení určených pre spotrebiteľov.

Program bol zameraný predovšetkým na strojové zariadenia najčastejšie používaných v záhradách, v parkoch alebo terasách (ďalej len „záhradná technika“) vyrobených v krajinách EÚ, ale aj tých, ktoré sú dovážané z 3 krajín v nižších cenových reláciách, vzhľadom na ich opakovane zisťovanú nezhodu s technickými predpismi.

Výkon dohľadu SOI bol v tejto skupine záhradnej techniky vykonávaný v období máj až november 2018 na celom národnom trhu SR, ako aj pri vstupe na trh EÚ so zameraním na správnosť a úplnosť ich značenia, bezpečnosť a zhodu s technickými požiadavkami podľa platných právnych predpisov vzťahujúcich sa na tieto výrobky. Kontroly sa uskutočňovali na základe vlastných skúseností, podnetov, vrátane informácií o nebezpečných výrobkoch, ktoré boli hlásené cez systém RAPEX.

Podľa zákona č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1.4.2018, ktorý nahradil zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, záhradná technika patrí medzi tzv. „určené výrobky“, ktoré predstavujú zvýšené riziko ohrozenia bezpečnosti, zdravia, majetku osôb, životného prostredia alebo iného verejného záujmu, na ktorého zmiernenie alebo odstránenie sú stanovené požiadavky uvedené v:

- Nariadení vlády SR č. 436/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na strojové zariadenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „NV SR č. 436/2008 Z. z.“), a ktoré je transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/42/ES o strojových zariadeniach a o zmene a doplnení smernice 95/16/ES,
- Nariadení vlády SR č. 127/2016 Z. z. o elektromagnetickej kompatibilite, ktoré je transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/30/EÚ o harmonizácii právnych predpisov členských štátov vzťahujúcich sa na elektromagnetickú kompatibilitu,
- Nariadení vlády SR č. 222/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody emisií hluku zariadení používaných vo vonkajšom priestore (ďalej len „NV SR č. 222/2002 Z. z.“), a ktoré je transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/88/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2000/14/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov, ktoré sa týkajú emisie hluku v prostredí pochádzajúcej zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve.

Konkrétne **technické špecifikácie** sú obsahom príslušných harmonizovaných technických noriem patriacich pod vyššie citované technické predpisy.

Pred uvedením týchto výrobkov na trh alebo do prevádzky musí **výrobca** predpísaným spôsobom **posúdiť zhodu** ich vlastností so stanovenými technickými požiadavkami, **vydať písomné ES vyhlásenie o zhode** a označiť ich **značkou CE**.

Predmet kontroly

Predmetom sektorového programu boli nasledovné sortimentné skupiny výrobkov bez ohľadu na zdroj ich energie, t. j. elektrické (vrátané výrobkov napájaných z batérií) alebo so spaľovacím motorom.

- Kosačka na trávnu – stroj na kosenie trávy, za ktorým sa kráča alebo na ktorom sa jazdí, alebo stroj s prídavným zariadením na kosenie trávy, kde rezačí nástroj pracuje v rovine približne rovnobežnej so zemou a ktorý využíva motor alebo elektrický motor ako zdroj energie.
- Krovinorez – prenosné, ručné ovládaná jednotka poháňaná spaľovacím motorom, vybavená rotujúcou čepeľou vyrobenou z kovu alebo plastu, určená na rezanie buriny, krovia, malých stromov a podobnej vegetácie. Rezačí nástroj pracuje v rovine približne rovnobežnej so zemou.
- Vyžínač trávnik – ručné náradie poháňané spaľovacím motorom, vybavené ohybným lankom, strunou alebo podobným nekovovým ohybným rezacím prvkom ako otáčajúcim sa rezacím nástrojom, určené na vyžínanie buriny, trávnik a podobnej jemnej vegetácie. Rezačí nástroj pracuje v rovine približne rovnobežnej so zemou alebo kolmej na zem.
- Reťazová píla prenosná – nástroj s pohonom konštruovaný na rezanie dreva pílovou reťazou a pozostávajúci z integrovaného celku skladajúceho sa z rukoväte, pohonnej časti, konštruovaný na dvojručné ovládanie.
- Nožnice na živé ploty – ručné náradie s vlastným pohonom, ktoré je konštruované na obsluhu jedným človekom na strihanie živých plotov a kríkov pomocou jedného alebo viacerých rovinných nožov s priamočiarym vratným pohybom.
- Odfukovač lístia (fukár) – stroj s pohonom vhodný na čistenie trávnikov, chodníkov, ciest, ulíc atď. od listov a iných materiálov prostredníctvom vysokej rýchlosti prúdenia vzduchu. Môže byť prenosný (ručný) alebo neprenosný, ale mobilný.
- Zberač lístia (vysávač lístia) – stroj s pohonom vhodný na zber listov a iných odpadkov využitím nasávacieho prístroja pozostávajúceho zo zdroja energie, ktorý vytvára vákuum vnútri stroja, nasávacieho nadstavca a nádoby na zozbieraný materiál. Môže byť prenosný (ručný) alebo neprenosný, ale mobilný.
- Drviče – stroje určené na drvenie drevnej hmoty. Na surovinu pôsobí pracovné ostrie úderom alebo tlakom, pričom dochádza vo väčšej miere k jeho lámaniu, štiepaniu, poprípade rozomletiu na menšie časti. Na zabezpečenie vyrovnaných veľkostí jednotlivých podrvených častí môže byť drvič doplnený o rošt alebo sito.
- Štiepkovače – stroje určené k beztrieskovému deleniu dreva naprieč alebo pozdĺž jeho vlákien. Výsledkom je štiepka rôznej, nami požadovanej veľkosti, ktorá sa môže použiť okrem kompostovania aj na mulčovanie a energetické využitie.

Obsah kontroly

SOI vykonávala kontroly plnenia povinností príslušných hospodárskych subjektov vyplývajúcich z právnych predpisov platných pre danú skupinu záhradnej techniky nasledovnými formami:

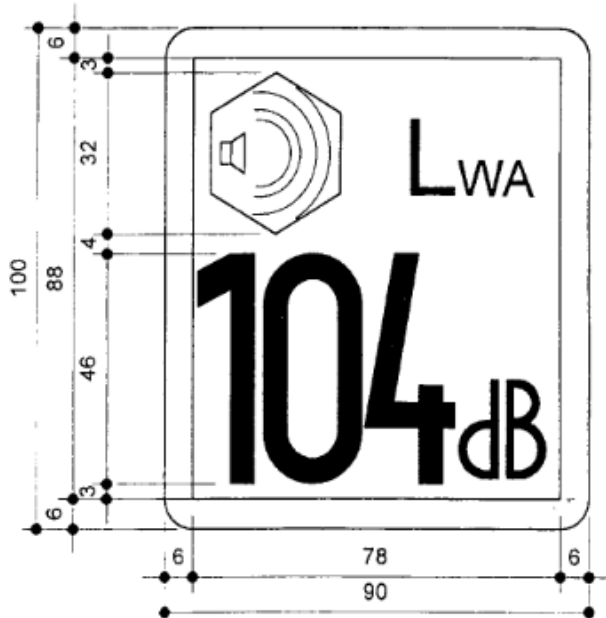
Kontrola požiadaviek na označovanie

Všetky strojové zariadenia musia byť viditeľne, čitateľne a nezmazateľne označené minimálne týmito údajmi:

- obchodné meno (registrovaná obchodná značka) a úplná adresa výrobcu alebo podľa potreby aj jeho splnomocnenca,
- označenie CE,
- označenie série alebo typu,
- výrobné číslo, ak existuje,
- rok výroby.

Vzhľadom na to, že všetky strojové zariadenia, ktoré boli predmetom sektorového programu musia spĺňať aj požiadavky NV SR č. 222/2002 Z. z., musí označenie CE sprevádzať vyznačenie garantovanej hladiny akustického výkonu (§ 7 NV SR č. 222/2002 Z. z.). Označenie CE a vyznačenie garantovanej hladiny akustického výkonu musí byť pripevnené viditeľným, čitateľným a nezmazateľným spôsobom na každé strojové zariadenie.

Vyznačenie garantovanej hladiny akustického výkonu musí pozostávať z jednočíselného údaja garantovanej hladiny akustického výkonu v dB, značky L_{WA} a piktogramu, ktorý ma tento tvar:

Ak sa označenie zmenší alebo zväčší podľa rozmerov zariadenia, vzájomný veľkostný pomer na uvedenom nákrese sa musí zachovať. Zvislý pomer označenia by však, ak je to možné, nemal byť menší ako 40 mm.

Garantovaná hladina akustického výkonu kosačiek na trávnu nesmie prevyšovať prípustnú hladinu akustického výkonu uvedenú v nasledujúcej tabuľke:

Typ zariadenia	Šírka záberu L (v cm)	Prípustná hladina akustického výkonu v dB
kosačky na trávnu	$L \leq 50$	96 dB
	$50 < L \leq 70$	98 dB
	$70 < L \leq 120$	100 dB
	$L > 120$	105 dB

Pri ostatných strojových zariadeniach, ktoré boli predmetom sektorového programu je stanovená iba požiadavka na označenie emisií hluku údajom o garantovanej hladine akustického výkonu.

Kontrola návodov na použitie

Návod na použitie musí jednoznačne odkazovať, že je určený pre kontrolovaný druh strojového zariadenia a musí sprevádzať každé strojové zariadenie v úradnom jazyku alebo jazykoch Spoločenstva v členskom štáte, v ktorom je uvedené na trh a/alebo do prevádzky (slovenský jazyk). Na jazykovej verzii (verziách) overenej výrobcom alebo jeho splnomocnencom sa uvádzajú slová „pôvodný návod na použitie“. Ak neexistuje „pôvodný návod na použitie“ v úradnom jazyku (jazykoch) krajiny, v ktorej sa strojové zariadenie bude používať, preklad do tohto jazyka (jazykov) musí zabezpečiť výrobca alebo jeho splnomocnenec, alebo osoba, ktorá uvádza strojové zariadenie do príslušnej jazykovej oblasti. Preklad musí byť označený slovami „preklad pôvodného návodu na použitie“ a v tomto prípade musí byť preklad sprevádzaný aj pôvodným návodom na použitie.

Kontrola ES vyhlásení o zhode

Každé strojové zariadenie musí byť sprevádzane ES vyhlásením o zhode. ES vyhlásenie o zhode musí byť v úradnom jazyku krajiny použitia (slovenský jazyk) a môže byť súčasťou návodu na použitie. **ES vyhlásenie o zhode môže vydať len výrobca alebo splnomocnený zástupca.**

ES vyhlásenie o zhode musí obsahovať minimálne tieto údaje:

- meno a adresu výrobcu alebo jeho splnomocnenca,
- typ alebo model, popr. aj číslo šarže alebo výrobné číslo,
- vetu s výslovným vyhlásením, že strojové zariadenie spĺňa všetky príslušné ustanovenia smernice 2006/42/ES alebo NV SR č. 436/2008 Z. z.,
- odkaz, že strojové zariadenie je v zhode s požiadavkami smernicou 2000/14/ES alebo NV SR č. 222/2002 Z. z.,
- nameranú hladinu akustického výkonu zariadenia reprezentujúceho daný typ,
- garantovanú hladinu akustického výkonu pre príslušné zariadenie,
- odkaz na použité harmonizované normy,
- miesto a dátum vydania vyhlásenia o zhode,
- podpis osoby oprávnenej vyhotoviť ES vyhlásenie o zhode v mene výrobcu alebo jeho splnomocnenca.

Kontrola skutočných vlastností

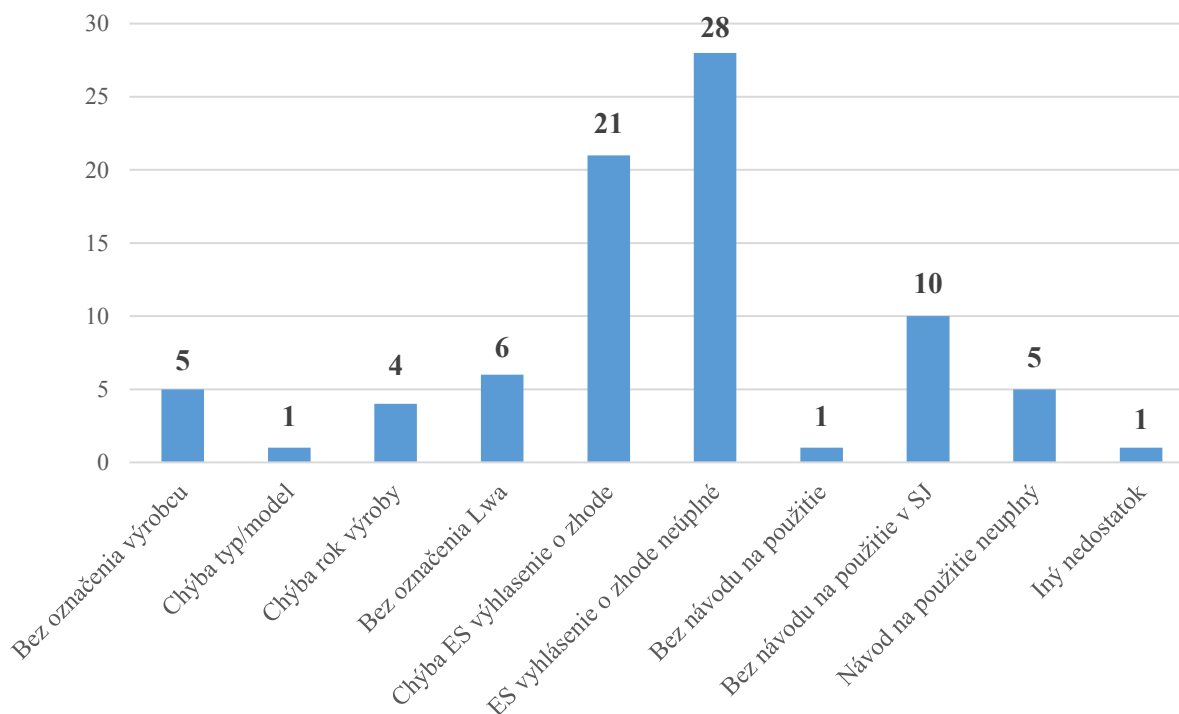
Kontrola bezpečnosti a zhody s technickými požiadavkami vrátane kontroly technických požiadaviek emisií hluku bola vykonávaná na záhradnej technike odobranej priamo z ponuky trhu SR v akreditovaných laboratóriách.

Predmetom odberu vzoriek bola najmä záhradná technika na elektrický pohon (elektrické kosačky na trávu, elektrické nožnice na živý plot a pod.). Na posúdenie technických vlastností nebola odoberaná záhradná technika napájaná z batérií.

Výsledky kontroly

V sledovanom období vykonala SOI kontroly plnenia povinností príslušných hospodárskych subjektov vyplývajúcich z právnych predpisov platných pre danú skupinu záhradnej techniky čo sa týka označovania povinnými údajmi, návodov na použitie a ES vyhlásení o zhode v **213 predajných jednotkách** (ďalej len „PJ“) v rámci celého Slovenska. Podľa postavenia hospodárskeho subjektu v distribučnom reťazci boli kontroly vykonané u **3 dovozcov** a **209 distribútorov**, pričom pod pojmom distribútor sa v zmysle platnej legislatívy rozumie aj predávajúci. Nedostatky boli zistené v **39 PJ** čo predstavuje **18,3 %**. Celkovo bolo prekontrolovaných **2480 druhov** v celkovej hodnote **790 734,71 €**. Nedostatky boli zistené pri **69 druhoch** v celkovej hodnote **23 559,47 €**.

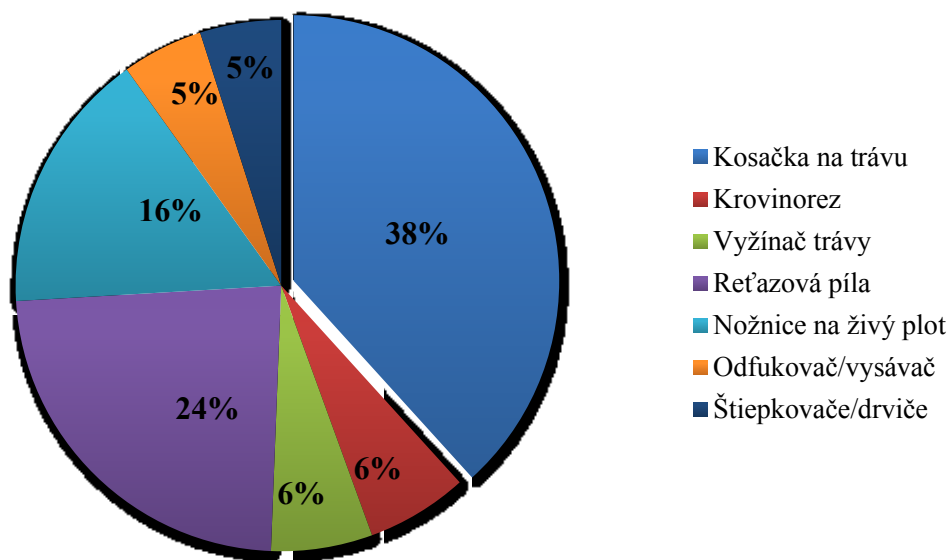
Graf č. 1 – Zistené nedostatky v označovaní povinnými údajmi, v návodoch na použitie a ES vyhlásení o zhode

Najpočetnejším zisťovaným nedostatkom pri kontrolách plnenia povinností príslušných hospodárskych subjektov vyplývajúcich z právnych predpisov platných pre danú skupinu záhradnej techniky boli chýbajúce alebo neúplné ES vyhlásenia o zhode a to aj napriek tomu, že ES vyhlásenie o zhode je jeden z najdôležitejších dokumentov z oblasti posudzovania zhody s technickými

predpismi. Niektoré druhy vykazovali súčasne viac ako jeden nedostatok. Všetky kontrolované strojové zariadenia boli označené značkou CE v správnom tvare. Iný nedostatok predstavoval nájdený už notifikovaný nebezpečný výrobok v systéme Rapex.

Graf č. 2 – Percentuálne zobrazenie zistených nedostatkov jednotlivých sortimentných skupín kontrolovanej záhradnej techniky

Kosačky na trávu vykazovali najpočetnejšie nedostatky spomedzi všetkých kontrolovaných strojových zariadení v rámci sektorového programu. Spolu s motorovými pilami tvorili viac ako 50% výrobkov so zisteným nedostatkom.

Na základe výsledkov kontrol bolo:

- **25 kontrolovaným osobám** umožnené prijať dobrovoľné opatrenia na **50 druhov** v celkovej hodnote **17 308,79 €** s tým, že do odstránenia zistených nedostatkov nebudú tieto výrobky ďalej predávať/distribúovať.
- **14 kontrolovaným osobám** bolo uložené opatrenia v zmysle § 6 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 128/2002 Z. z.“) zákaz predaja **19 druhov** výrobkov v celkovej hodnote **6250,68 €** do doby odstránenia zistených nedostatkov.

V rámci sektorového programu SOI odobrala na overenie bezpečnosti a zhody s technickými požiadavkami stanovenými v NV SR 436/2008 Z. z. a NV SR 222/2002 Z. z. **30 druhov** záhradnej techniky. Z tohto počtu na základe výsledkov skúšania v akreditovanom laboratóriu:

- **13 druhov vyhovelo**, t. j. ich vlastnosti boli v zhode so stanovenými technickými požiadavkami,
- **17 druhov nespĺňalo** požiadavky príslušného technického predpisu avšak išlo o nedostatky, ktoré nemohli mať za následok ohrozenie bezpečnosti spotrebiteľa; z toho pri 9 druhoch bol výrobca so sídlom v EÚ, 8 druhov bolo dovezených z 3 krajín.

Tabuľka č. 1 – Výsledky skúšok záhradnej techniky

Názov záhradnej techniky	Použitá technická norma	Počet skúšaných druhov	Výsledok	Nedostatky
 Elektrická kosačka na trávu	STN EN 60335-1 STN EN 60335-2-77 NV SR 222/2002 Z. z. (požiadavky na hluk)	6	1x splnenie požiadaviek 5x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce značenie na výrobku Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie
 vyžinač trávnik	STN EN 60335-1 STN EN 50636-2-91	5	2x splnenie požiadaviek 3x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce značenie na výrobku Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie Nedostatočná konštrukcia
 Reťazová píla prenosná (elektrická aj so spaľovacím motorom)	STN EN 60745-1 STN EN 60745-2-13	4	2x splnenie požiadaviek 2x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce značenie na výrobku Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie
	STN EN ISO 11681	2	1x splnenie požiadaviek 1x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce značenie na výrobku Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie
 Elektrické nožnice na živé ploty	STN EN 60745-1 STN EN 60745-2-15	5	4x splnenie požiadaviek 1x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie
 Odfukovač lístia (fukár) / Zberač lístia (vysávač lístia)	STN EN 60335-1 STN EN 50636-2-100	5	3x splnenie požiadaviek 2x nesplnenie požiadaviek	Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie
 Drvič na elektrický pohon	STN EN 50434	3	3x nezhoda s technickými požiadavkami	Chýbajúce značenie na výrobku Chýbajúce bezpečnostné inštrukcie Nedostatočná konštrukcia

Na základe výsledkov skúšok boli najčastejšie nedostatky v označovaní záhradnej techniky a v chýbajúcich bezpečnostných inštrukciách. V niekoľkých prípadoch mali skúšané výrobky nedostatočné konštrukčné vyhotovenie. Nešlo však o také nedostatky, ktoré by mohli mať za následok ohrozenie bezpečnosti spotrebiteľov.

Najčastejšie chýbajúce povinné údaje na skúšaných druhoch záhradnej techniky:

- plná adresa výrobcu,
- model/typ resp. sériové číslo,
- pri motorových pílach chýbajúci údaj o maximálnej dĺžke vodiacej lišty,
- rok výroby,
- označenie IP (stupeň ochrany proti vode),
- stupeň ochrany proti úrazu el. prúdom.

Pri 9 druhoch, ktorých výrobca mal sídlo v EÚ, SOI oznámila príslušnému hospodárskemu subjektu s odvolaním na čl. 21 ods. 1 a 2 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 765/2008 z 9. júla 2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/93, že tieto nespĺňajú požiadavky smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/42/ES zo dňa 17. mája 2006 o strojových zariadeniach a o zmene a doplnení smernice 95/16/ES príslušných technických noriem.

Reakcie na oznámenia SOI:

- v 6 prípadoch hospodársky subjekt zareagoval a zaslal k zisteným nedostatkom svoje vyjadrenie a opatrenia na ich odstránenie,
- v 1 prípade hospodársky subjekt nezareagoval,
- v 1 prípade SOI navrhované opatrenia na odstránenie nedostatkov subjektom neakceptovala,
- v 1 prípade toho času plynie lehota na vyjadrenie sa k zisteným nedostatkom.

Záver

Cieľom sektorového programu bolo preveriť aktuálny stav vybraných druhov strojových zariadení najčastejšie používaných spotrebiteľmi v záhradách, v parkoch alebo terasách, predovšetkým v oblasti správnosti a úplnosti ich označovania, kontroly ES vyhlásení o zhode a návodov na použitie, či tieto obsahujú všetky náležitosti, ale aj overenie ich bezpečnosti a zhody s technickými požiadavkami.

Výsledky programu poukázali na už dlhodobo pretrvávajúcu skutočnosť, že hospodárske subjekty nevenujú dostatočnú pozornosť ES vyhláseniam o zhode a návodom na použitie. Z celkového počtu zistených druhov s nedostatkom 49% z nich malo zistený nedostatok práve v ES vyhlásení o zhode. Tieto neboli v súlade s platnou legislatívou resp. nesprevádzali strojové zariadenie vôbec. V niektorých prípadoch boli vydané dovozcami, čo je v prísnom rozpore s NV SR č. 436/2008 Z. z..

Najpočetnejšie nedostatky zisťované pri kontrolách návodov na použitie boli, že tieto neobsahovali bezpečnostné upozornenia resp. neboli v slovenskom jazyku. Vzhľadom na to, že pre bezpečné používanie strojových zariadení je nevyhnutnosťou poskytnúť k nemu návod na používanie, ktorý obsahuje všetky náležitosti vrátane úplných bezpečnostných upozornení ide o veľmi nepriaznivé zistenia.

Obdobné konštatovanie platí aj v oblasti dodržiavania zhody vlastností výrobkov s technickými požiadavkami, kedy z celkom 30 druhov záhradnej techniky odobranej z ponuky trhu ich nespĺňalo 17, čo predstavuje 56,7%. Z pohľadu týchto negatívnych zistení je možné považovať za pozitívne, že ani jeden z nich nepredstavoval pre spotrebiteľa závažné riziko ohrozenia zdravia.

Pretože výsledky programu preukázali neuspokojivú úroveň nielen v plnení informačných povinností ale aj plnení technických požiadaviek, SOI bude pokračovať v kontrolách v oblasti strojových zariadení určených pre spotrebiteľa aj v nasledujúcom období.

Prijaté opatrenia

1. Zo všetkých kontrol boli inšpektormi SOI spísané inšpekčné záznamy a pri zistených nedostatkoch uložené opatrenia na ich odstránenie.
2. V zmysle § 6 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona č. 128/2002 Z. z. bolo uložené opatrenie na zákaz predaja do vykonania nápravy **14 kontrolovaným osobám** na **19 druhov** výrobkov v celkovej hodnote **6250,68 €**.
3. V **25 prípadoch** kontrolované subjekty dobrovoľne prijali opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov na **50 druhov** v celkovej hodnote **17 308,79 €** s tým, že do ich odstránenia nebudú tieto výrobky ďalej predávať/distribúovať.
4. Na základe protokolov o skúškach, ktoré vydalo akreditované laboratórium:
 - bolo na **2 druhy** uložené opatrenie na zákaz predaja do doby odstránenia zistených nedostatkov v zmysle § 6 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona č. 128/2002 Z. z.,
 - pri **1 druhu** kontrolovaný subjekt prijal dobrovoľné opatrenie, že nebude tento ďalej predávať a stiahol ho z trhu,
 - na **1 druh** odobraný pri vstupe na jednotný trh EÚ bolo vydané záväzné stanovisko „*Neprepustiť do voľného obehu*“,
 - **3 druhy** sa v čase šetrenia už v ponuke pre spotrebiteľa nenachádzali,
 - **10 druhov** záhradnej techniky, u ktorej bola zistená nezhoda s požiadavkami technických predpisov je v štádiu šetrenia v rámci celého distribučného reťazca zodpovedného za sprístupňovanie týchto výrobkov.
5. SOI pred uložením obmedzujúcich opatrení na ochranu trhu v zmysle čl. 21 Nariadenia EP a Rady č. 765/2008 informovala príslušný hospodársky subjekt o zámere uložiť takéto opatrenie a vyzvala ho na zaslanie nápravných opatrení na odstránenie zistených nedostatkov.